

Синдикално У@рд

ЛИСТ СИНДИКАТА ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ

Број 228 • март-април 2024 • Година XXIV • Бесплатан примерак • www.sind-obr.org.rs

ISSN 1451-7574

У међувремену...

Пише: Валентина Илић

Почетком маја обележена је годишњица две трагедије, које су обележиле наше животе. У безумним чиновима изгубљено је толико невиших живота, младих, који су могли да постану шта год су хтели.

Да ли смо у међувремену постали свеснији друштва у ком живимо, свеснији свакодневног насиља којем смо изложени и на које смо се готово навикили, а да немамо решење - не зnamо. Али, зnamо да нам је поребно више емпатије, више разумевања и више личног ангажовања свих, а посебно просветних радника. То је неспорно.

Од нас се очекује много више него што је друштво спремно да нам призна. И ту се долази до конкретних питања, за која већ просветни радници, са синдикатом на челу, дуго оправдано траже одговоре.

У међувремену, од последњег броја, у светлу ишчекивања нове консталације именованих стarihнових министара и Скупштине која је верификовала нову Владу РС, СОС је одржао више састанака на терену - ГО Београда (21. марта 2024. године), Одбор о образовању у Зајечару (29. марта 2024.) Одбор образовања у Тополи (5. април 2024.), као и Одбор образовања за Златиборски округ (19. април 2024.). У том периоду последњи састанак Радне групе за основне и средње школе при Влади РС одржан је 12. марта и на њему су представници СОС тражили резултате потписаног Протокола по питању свих прихваћених тачака. Кључно је било решавање смањивања педагошке документације, одређивање параметара формативног оцењивања, вођење матичних књига и педагошких свесака. Закључак је био да се матичне књиге и евиденције морају електронски водити и штампати, тако да ће се тражити техничко решење од септембра 2024/2025. године, а да се наставници ослободе вођења педагошких свесака које више не могу бити предмет анализе при екстерном оцењивању школа. У току су конкурси 7А фазе

и 2.672 места је одобрено, што ће Синдикат пратити при реализацији, али и валидност самих конкурса.

Након првомајских и ускршњих празника упутили смо захтев новом председнику Владе РС за хитан састанак, како би уз ребаланс буџета утврдили динамику повећања плате у просвети. Јер, да би се до краја године изједначили са републичким просеком потребно је само за просвету ванредно повећање од минимум 28 одсто. СОС ће дати предлог измене Уредбе о коефицијентима на свим нивоима образовања, али ће, пре свега, бити затражено изједначавање цене рада, јер је тренутно цена рада за високо образовање нижа од цене рада за ОШ и СШ и предшколско васпитање за око девет (9) одсто.

Неравноправан је однос у разлици од свега 350 динара између шефова рачуноводства, тј. административно финансијских радника, теткица и домара, нарочито у тренутку када се административно финансијски радници по школама шаљу на обуке за вођење SPIRI програма и административне евиденције, поред свих осталих обавеза око финансијских, евиденционах послова у организацији и пословљању школа. Предлог је да професори информатике преузму вођење и обуку SPIRI програма и да за ту врсту послова буду плаћени.

Велики је проблем исплата зарада за време годишњих одмора, на шта је СОС и поднео Иницијативу за измене ЗОР (још 26.јануара 2024. године), члан 114, како би се обрачун исказивао као просек на тромесечном, а не на годишњем нивоу. Истовремено, СОС је поднео Иницијативу за измене Закона о здравственом осигурању (члан 73), да запослени који болују од малигних оболења (а нажалост их је све више) могу да остваре право на накнаду плате у висини од 100% за све време боловања (а не само у првих 30 дана, као што је сада).

Скренули смо пажњу јавности и Заштитнику права грађана у вези исплате превоза запосленима. Ситуација је врло шаролика - од локалне самоуправе до локалне самоуправе, које на све могуће начине не обезбеђују наменска сред-

ства за превоз већ обезбеђују неки "сопствени или линијски превоз" за све раднике на локалу који никако не одговора природи посла и раду у школама. Неки чак добијају 20 динара по карти, неки запослени не добијају ништа, што након добијених тужби локалну самоуправу кошта много више. У ПКУ, члан 26 о накнади трошкова пише да запослени има право на накнаду за долазак и одлазак са рада у висини цене превозне карте у јавном саобраћају или на захтев запосленог послодавац је дужан да обезбеди месечну карту, уколико није обезбедио сопствени превоз. Послодавац није локална самоуправа, послодавац је држава тј. школа.

У међувремену, у Министарству просвете одржана су три састанка са миритељем из Републичке агенције за мирно решавање спорова у вези анексирања ПКУ за високо образовање. Рок истиче 8. маја.

На регионалном скупу у Подгорици, Округлом столу о анализи постигнутих права колективним уговорима, СОС је имао врло успешну и опсежну презентацију, а бе-нефите и упоредну анализу земаља региона EX-YU и балканских земаља објавићемо у следећем броју "Синдикалног пера", као и на сајту синдиката. Кључно је да је СОС значајан чинилац у региону по бројности и стабилности организација, а подршком осталих синдиката из региона, као и светском међународном сарадњом, увек смо у позицији да бранимо интересе наших запослених на свим инстанцима. У Сарајеву ће 14. маја бити одржан велики протест у организацији Самосталног синдиката основног образовања и одгоја ФБиХ Кантоне Сарајево, на којем ће бити и наши представници, што показује да је солидарност и јединство синдиката најаче оружје у борби за права просветних радника - ма где били.

У очекивању наставка сарадње са старом - новом министарком просвете, очекујемо бољу позицију образовања и свих запослених, као и остварење претходно постигнутих договора.

Штрајк упозорења на ФАСПЕР

Пише: Николина Јанковић

На Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију чланови Синдикалне организације Синдиката образовања Србије су 2. априла 2024. године одржали штрајк упозорења због вишегодишњих проблема са незаконитим поступањем руководства Установе, који је кулминирао крајем 2023. године.

Почетком децембра 2023. године, тадашња деканица др Марина Шестић донела је Одлуку да запосленима буде укинут део зарада, који су добијали из сопствених средстава Установе. Образложение руководства запосленима за такву врсту одлуке је било да је Установа морала вратити део средстава у буџет Републике Србије по налогу буџетске инспекције, а због незаконитог издавања пословног простора. Запослени су након такве врсте одлуке са правом питали, на који начин су коришћена одређена средстава од издавања простора у закуп, имајући у виду да се та средства не мају карактер сопствених средстава и не могу да се користе за увећање плате запосленима, посебно што су запослени добијали увећане плате и пре издавања простора у закуп.

Председник синдикалне организације Драган Јовић се обратио прво, сада већ бившој деканици др Марини Шестић са одређеним питањима, а у вези са незаконитим располагањима Установе, на које никад није добио одговор, јер је деканица дала оставку крајем децембра 2023. године.

Након оставке деканице, за в.д. декана изабран је ванредни професор др Лука Мијатовић, иако је Законом о високом образовању прописано да се декан бира из редова редовних професора, те и в.д. мора да испуни тај услов да би био изабран за вршиоца дужности установе. Председник Синдикалне организације је после именовања в.д. Установе покушао да ступи у преговоре и да предложи да се запосленима, посебно најугроженијим категоријама, који припадају ненаставном особљу, увећа плата одређени проценат из сопствених прихода. В.д. декана је у јануару 2024. године рекао да има могућности да се запосленима увећа плата из сопствених прихода за одређени износ, или да то не може да буде трајно решење, већ само да се односи на јануарску плату, што представници

Синдикалне организације нису могли да прихвате. Почетком фебруара 2024. године в.д. декана је формирао Комисију за израду Правилника о стицању и расподели сопствених прихода Факултета у коју је именовао више од 10 чланова, између остalog и председника Синдикалне организације Драгана Јовића. Доношење наведеног Правилника је било кључно да би се општим актом Установе уредио начин стицања сопствених средстава, као и расподела, а посебно део око увећања плате запослених. Када је израда Правилника почела било је јасно да ће поједини чланови Комисије опструисати рад, како би се пролонгирало доношење и усвајање коначне верзије Правилника. Председник Синдикалне организације Драган Јовић је на Предлог правилника дао одређене сугестије и примедбе, али ниједна није прихваћена. Чланови Синдикалне организације, са председником на челу, схватили су да не постоји добра воља руководства да буде решена спорна ситуација на Факултету, односно да се изнађе решење за поправљање материјалног положаја запослених после спорне одлуке о укидању увећања плате из децембра 2023. године. Синдикална организација је одржала састанак, на којем је изгласала Одлуку о ступању у једнодневни штрајк упозорења 2. априла 2024. године. Одлука је послодавцу достављена 29. марта 2024. године, односно послодавац је био упознат 72 сата раније да ће се на Факултету одвијати штрајк упозорења. Након наведене Одлуке о ступању у штрајк упозорења,

руководство Факултета није позвало чланове Штрајкачког одбора да ступе у преговоре и покушају решити нагомилане проблеме. Запослени, чланови Синдиката су 2. априла у 11 сати одржали једночасовни штрајк упозорења. После спроведеног штрајка упозорења в.д. декана је покушао од обезбеђења Факултета да узме снимак са сигурносних камера за време одржавања штрајка упозорења, а што је спречио председник Синдикалне организације, сматрајући да в.д. декана тиме прекорачује своја овлашћења. Неколико дана након одржаног штрајка упозорења, председник Синдикалне организације, чланови Штрајкачког одбора и руководилац одсека за опште послове добили су дописе од в.д. декана у којима тражи да се изјасне о лицима која су правила буку за време одржавања штрајка упозорења и шта су предузели да зауставе таква понашања. Чланови Штрајкачког одбора и председник Синдикалне организације сматрали су такво поступање в.д. декана притиском на чланове Синдиката како би се спречили у даљој намери да спроведу штрајк у установи. У међувремену Министарство просвете је организовало састанке на којима су присуствовали и представници Синдикалне организације и руководства Факултета, како би покушали да нађу заједничко решење за нагомилане проблеме. До закључења овог броја "Синдикалног пера" у току су преговори у Министарству просвете између руководства факултета и представника Синдикалне организације.

Извештај са састанака окружних одбора

Пише: Миодраг Камперелић

У плану активности Синдиката образовања Србије за ову годину је одржавање састанака одбора образовања на територији и упознавање чланства са свим активностима синдиката, правима из колективних уговора, организацијом рада Синдиката и другим. Од краја марта до краја априла одржана су три састанка окружних одбора образовања, којима су присуствали председница Синдиката образовања Србије мр Валентина Илић са сарадницима, правницом Николином Јанковић и секретаром Миодрагом Камперелићем.

У петак, 29. марта 2024. године, у Зајечару је одржан састанак окружних одбора образовања за Зајечарски и Борски округ. Поред колега Милована

Састанак Окружног одбора:
Зајечар

Станковића и Дејана Децајновића, чланица Републичког одбора, састанку је присуствовало двадесетак представника наших синдикалних организација из Зајечарског и Борског округа.

У петак, 5. априла 2024. године, у Тополи је одржан састанак Окружног одбора образовања за Шумадијски округ. Поред колегинице Биљане Пухаловић, чланице Републичког одбора, састанку је присуствовало петнаестак представника наших синдикалних организација из Шумадијског округа.

Састанак Златиборског одбора образовања одржан је у петак, 19. априла, у Ужицу.

Поред колегинице Иване Милојевић, чланице Републичког одбора, састанку је присуствовало петнаестак представника синдикалних организација.

Састанак Окружног одбора: Топола

Састанак Окружног одбора: Топола

Председница мр Валентина Илић је говорила о актуелној ситуацији у образовању у вези са реализацијом Протокола, припреми предлога коефицијената, смањењу педагошке администрације, новим правилницима и спровођењу одредаба ПКУ.

Правница Николина Јанковић је детаљно објаснила нове одредбе Правилника о оцењивању и у Протоколу поступања установе у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, као и о одредбама ПКУ за основне и средње школе и домове ученика.

У дискусији највише питања је било у вези са регулисањем права на превоз, јубиларне награде и о правилнику о оцењивању. Локална самоуправа, свака на свој начин, регулише право на превоз, па многи запослени не могу остварити своја права и принуђени су да их остваре судским путем.

Секретар Миодраг Камперелић је говорио о организацији Синдиката и указао на проблеме са банкама, које

више пута у току године од председничких синдикалних организација траже потврде Министарства за рад и Синдиката, не старије од три месеца, поизвијајући се на Закон о спречавању прања новца и тероризма. У случају да

председници не доставе ове потврде, банке блокирају рачуне и онемогућавају располагање средствима. Зато је веома важно да се председници одмах обрате секретару у вези са добијањем ових потврда.

Састанак Окружног одбора: Ужице

Одржане редовне седнице органа Синдиката

Пише: М. Камперелић

Редовне седнице Председништва Републичког одбора одржане су ове године тачно на Дан жена, 8. марта, у Београду. Дан раније одржан је састанак Надзорног одбора, на којем су разматрани и усвојени предлози финансијских документа Синдиката.

На седници Председништва су усвојени предлози Финансијског извештаја за 2023. и Финансијског плана за 2024. годину, затим оквирни план активности Синдиката у овој години, потом је разматрана актуелна ситуација у образовању, а потом и предложена одлука о одржавању Спортских сусрета Синдиката образовања Србије за 2024. годину у Теслићу (РС) и друго.

Седница Републичког одбора одржана је одмах након седнице Председништва.

На почетку седнице обележен је Међународни дан жена. Тим поводом обратиле су се председница Валентина Илић, потпредседница Марина Миленковић и колегиница Славица Манић. У наставку, Републички одбор је усвојио финансијске документе Синдиката, Извештај за 2023. и План за

2024. годину, као и Оквирни план активности синдиката у овој години.

На седници су разматрани актуелни проблеми у образовању, предлог за измену ПКУ за основне и средње школе, правилници и рад на закључивању анекса ПКУ за високо образовање. Правница Николина Јанковић је говорила о иницијативи ресорног министарства за променом члана ПКУ за основне и средње школе и домове

ученика у којем се даје солидарна помоћ за набавку медицинско-техничких помагала. На терену је дошло до злоупотребе овог права и Министарство тражи да се овај члан прецизира, како не би дошло до угрожавања буџета локалних самоуправа. Постављено је питање о оцени уставности за ИОП 2 и договорено да се упути допис КОНУС-у у вези са ПКУ за високо образовање и тешком материјалном положају запослених у високошколским установама.

Председница је дала предлог термина одржавања састанака наших одбора на територији, окружних и градских одбора. Планом је утврђено да у марту буде одржан састанак у Зајечару, затим у априлу састанци за Шумадијски и Златиборски округ, а у мају Мачвански и Моравички.

Републички одбор је донео одлуку да се Спортски сусрети Синдиката образовања Србије ове године одрже у Бањи Врућици код Теслића у Републици Српској. Њихова понуда је била најповољнија, а уједно жеља свих је да се промени место одржавања.

ЕТУСЕ и ЕІ обавештени о угрожености колега на Ким

Пише: Р.С.П.

Председница СОС Валентина Илић упутила је средином марта писмо Сектору за људска права Интернационале образовања и Европском комитету синдиката образовања (ETUCE) о угрожености људских и синдикалних права Срба и другог неалбанског становништва на Косову и Метохији. Преносимо га у целини.

Поштоване колеге,

Обраћам вам се у име чланова Синдиката образовања Србије на Косову и Метохији и свих запослених у образовању због угрожености егзистенције и елементарних људских, радних и синдикалних права изазваних једностраним потезима органа власти из Приштине.

Одбор образовања Синдиката образовања Србије из Косова и Метохије и Председништво Синдиката образовања Србије анализирали су неповољну ситуацију и закључили да је потребно да се обратимо међународним синдикалним организацијама чији смо дугогодишњи активни чланови.

Неиздржива ситуација изазвана је одлуком Централне банке из Приштине да се као једина валута плаћања од 1. фебруара 2024. уводи евро, а забрањује платни промет са Србијом и плаћање динаром, валутом Србије.

Тиме је свим запосленима у образовању, као и установама здравства, социјалне подршке и пензионерима, онемогућено располагање примањима стеченим по основу рада. Плате и пензије, као и социјална давања Србије на Косову и Метохији, као и осталом неалбанском становништву, уплаћује из буџета Републике Србије.

Поред немогућности располагања платама, спречен је и улазак робе широке потрошње, што угрожава елементарно функционисање становништва, снабдевање здравствених установа и апотека. Образовни систем је такође угрожен, јер недостају наставни материјали и опрема, а самим тим угрожен је и квалитет образовања.

Запослени у образовању и њихове породице забринути су за своју будућ-

ност и осећају се небезбедно, те ове поступке доживљавају као додатни притисак на исељавање са територије Косова и Метохије.

Процес преговора са приштинским властима одвија се уз посредовање ЕУ и других важних чинилаца, а са ситуацијом је упозната и светска јавност на седници Савета безбедности УН почетком фебруара 2024. Преговори су у застоју и без практичног решења овог и других проблема са којима се суочава неалбанско становништво на Косову и Метохији.

Обраћамо вам се као кровним међународним организацијама чији смо чланови са жељом да се и ви укључите у решавање ових проблема и у капацитetu надлежности своје организације подстакнете и подржите преговарачки процес и утичете на што скорије обезбеђивање сигурности живота и елементарних услова нашим члановима, њиховим породицама и угроженом становништву.

РЦ Пожаревац у новим просторијама

Пише: Маргита Петковић

У новим просторијама Регионалног центра Пожаревац одржана је 19. априла и прва седница Одбора, на којој су разматрана сва битна питања из делокруга рада синдикалних организација, посебно по питању проблема око радног ангажовања, сарадње са директорима, као и одређеним притисцима на председнике синдикалних организација.

Верификованы су мандати новоизабраним председницима синдикалних организација, као и мандати председника придржаних синдикалних организација. Разговарало се о проширењу чланства и формирању нових синдикалних организација.

Члановима Регионалног одбора су презентиране све битне информације око набавке угља у 2024. години. Достављен је ценовник превоза, као и цена угља из уговора који је потписао градоначелник Пожаревца са ЕПС, којим су регулисани и услови за набавку угља за чланство.

На седници се разговарало и о Синдикалним играма у Теслићу и донета је одлука о ушешћу на истим, али у много мањем броју због повећаних путних трошкова. Разговарало се и о техно-

лошким вишковома, којих ће бити због мањег броја новоуписане деце у школе. Такође, разговарано је и о овогодишњем плану рада, као и о организацији екскурзија и излета. Седници је присуствовало 23 члана одбора, од укупно 27.

Нове просторије РЦ Пожаревац се налазе на Пионирском тргу и потпуно су опремљене неопходном опремом и техником за одржавање семинара и других активности из делокруга синдикалног рада.

Одржана Регионална конференција у Подгорици

Пише: Н. Јанковић

УПодгорици је 23. априла одржана Регионална конференција "Грански колективни уговор за област просвете - упоредна искуства". На Конференцији су учествовали представници из синдиката образовања Србије, Црне Горе, Хрватске, Босне и Херцеговине, Словеније, Македоније, Косова и Албаније. Домаћин конференције је био Синдикат просвјетних радника Црне Горе (СПЦГ), а подршку организације регионалне конференције пружио је Solidarity центар америчког савеза синдиката AFL CIO.

Испред СОС, Конференцији су присуствовале председница Валентина Илић и стручна сарадница за правне послове Николина Јанковић. Циљ ове конференције је био да сви учесници представе права из својих колективних уговора и да размене позитивна и негативна искуства, али и информације о правима запослених у установама образовања и васпитања. Циљ је било преношење позитивних преговарачких искустава на сопствени терен. У име СОС Николина Јанковић

је учесницима Конференције представила права запослених у установама образовања и васпитања из важећих колективних уговора.

На конференцији су донети и одређени закључци свих учесника:

- Синдикати образовања са подручја Балкана су сагласни да појачају и интензивирају сарадњу и размену искуства на свим нивоима и о свим проблемима који се тичу запослених у просвети;

- Синдикати просвете ће се и даље борити за побољшање материјалног и социјалног статуса свих запослених у просвети, са посебним освртом на бенефите за чланове синдиката;
- Побољшати информисаност свих чланова синдиката о резултатима које је остварио синдикат;
- Стална обавеза свих повериеника синдиката и чланова синдиката је едукација (тренинг), како бисмо боље познавали законску регулативу;
- Синдикати морају ићи у сусрет проблемима у образовању и нудити боља решења, како би образовни систем био што квалитетнији због добробити ученика, родитеља, па и самог друштва.

Сви учесници су се сложили да су регионалне конференције одлична прилика да се састану представници свих земаља региона на једном месту и да размене позитивна и негативна искуства о правима запослених из својих земаља, како би заједничким снагама и искуством утицали да се побољша положај свих запослених у установама образовања и васпитања.

Контрола радног оптерећења и животни баланс

Пише: Борка Вишнић

Промоција оговарајућег баланса између рада и живота у фокусу је активности европске синдикалне организације у оквиру кампање "Учинимо просвету привлачном". Посебно су осветљени невидљиви аспекти наставничке професије и предложене мере које би ублажиле напоре наставника. Сама настава је прихваћена као захтевна професија, али је обим радног оптерећења наставника често скривен од јавности. Све европске земље се суочавају са значајним недостатком наставника, а неодржив баланс рада и живота једно је од најважнијих питања у привлачењу и задржавању квалифико-

ваних наставника у професији.

На свим нивоима образовања су наставници, поред непосредног рада у настави, оптерећени административним обавезама, планирањем часова, припремама, оцењивањем и обавезама ван same наставе.

Анализа радног оптерећења наставника виших разреда основне школе у Европи, показала је да настава чини само 46,8 одсто њихових радних активности, док планирање, припрема часова и исправке чине око четвртине послова наставника.

Због тога је потребно да се термин "часови наставе" замени са термином "радни часови", као кључни момент

за смањење радног оптерећења и количине неплаћеног прековременог рада наставника.

Пошто је у оквиру Еуридике до сада направљена анализа само за виши ниво основног образовања, потребно је исто то урадити и за друге нивое образовања, како би се разумеле реалне димензије радног оптерећења наставника.

Детаљнију анализу по земљама (укључена је и Србија) могуће је прегледати на линку

https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/sites/default/files/teachers_in_europe_2020_chapter_1.pdf

Иновација у образовању: ELNE као покретач промена

Пише: Ирис Сртеновић

Мрежа образовног лидерства Европе (ELNE) представља кључну снагу за унапређење образовног система у Европи. Са више од 100 партнерских организација из 34 државе, ELNE окупља релевантне учеснике у образовању ради промоције сарадње и размене иновативних пракса и истраживања.

Годишња конференција ELNE 2024. одржана је 23. априла у Бриселу, пружајући прилику да се дубље истраже прошлост, садашњост и будућност ове важне мреже и њеног утицаја на образовање у Европи. Учесници су били активно ангажовани у дискусијама о кључној вези између истраживања и праксе, истакнутости образовних заједница и улози ELNE мреже у подржавању доношења образовних политика заснованих на чињеницама.

Конференција је била прилика за примену колаборативног лидерства и дискусију о кључним изазовима образовних сектора. Активности су подстакле развој визије за будућност образовања у Европи, наглашавајући иновације, сарадњу и истраживање. Одбор за истраживање ELNE представио је свој рад у подршци доношењу политика заснованих на пракси и доказима у циљу смањења јаза између истраживања и праксе.

У панел дискусији о улози ELNE у подршци доношењу политика заснованих на доказима, учествовали су представници белгијског председавања Савету Европске уније, Европске комисије и OECD како би разговарали о важности доношења правилника заснованих на конкретним примерима у образовању и на који би начин ELNE мрежа могла боље да утиче и подржи локално доносиоце правилника и имплементацију у пракси по територијама.

Кроз панел дискусије о колегијалном школском лидерству, који је водила Myrthe Stienstra (ESHA), кроз сопствена искуства говорници су представили неке случајеве ефикасног колегијалног лидерства. Подељена су искуства са примерима конкретних решења за реалне проблеме у образовању, што је показало како се ситуација може побољшати применом одређене праксе, методике и расположивим алатима.

На различитим радионицама, учесници су били распоређени у радне тимове како би заједно развијали идеје, решавали конкретне задатке из области образовања и осмишљавали одговоре на постављена питања о школском лидерству и сарадњи. Овај

Сарадња, истраживање и визија за будућност образовања у Европи

процес је нагласио дух заједништва међу секторима образовања, сви усмерени ка истом циљу - унапређењу образовања за будуће генерације. Такође, важан сегмент Конференције био је кандидовање тема за наредну EELW 2025. конференцију.

Улазећи у поре проблематике школског лидерства у потрази за кључним елементима за успех у различitim секторима образовања, одговори свих учесника Конференције су били унифицирани у свега неколико речи, а то су: комуникација, поверење, заједнички рад, транспарентност и узајамно поштовање.

Најистакнутија од практичних радионица на Конференцији носила је назив "Колегијални алати за лидерство: сценарији решавања проблема". Ова активност решавања проблема пружила је учесницима хипотетичке сценарије налик свакодневним ситуацијама са којима су се кроз своје радно искуство многи већ сусрели, и у којима се различити учесници у образовном систему (наставник, психолог, ученик, родитељ,...) сукочавају са понављајућим проблемима у образовању.

Паралелно с тим, учесницима је био пружен сет решења инспирисан стварним праксама које је прикупила ELNE. Учесници су заједно радили на проналажењу најбољег начина решавања изазова служећи се понуђеним методама. Али, свакако је био циљ да се уз помоћ свих понуђених опција осмисли нови, адекватан модел решавања постављеног задатка.

На поменутој радионици, један од постављених изазова био је како подржати талентовану децу да се што

боге интегришу у колектив и истовремено одрже интересовање за опште образовање у другим предметима. Решавање оваквог задатка захтевало је заједничко деловање, отворену сарадњу свих укључених страна, ефикасну комуникацију и посвећеност, уз активно учешће психолошког тима, родитеља и наставника. Кључ решења је у прављењу паралеле између онога што дете воли и у чему се показало као неоспориви таленат, са оним што му није близко. Дете на тај начин лакше прихвата могућност рада на личном усавршавању подједнако из свих школских предмета.

Битно је истаћи да је у контексту свеобухватног функционисања образовних система, сарадња с унијом родитеља и родитељима појединачно, као кључним партнерима постала све важнија. Ова сарадња има за циљ унапређење комуникације, активно учествовање родитеља у процесу и поверења између образовних институција и породица. Овај доказани модел је од суштинског значаја за квалитетно образовање деце.

Посебан утисак са Конференције био је отворена заинтересованост и спремност ELNE мреже за сарадњу са свим образовним секторима у Србији, што би значајно утицало на будућност образовања у нашој земљи.

Ова конференција представља корак напред ка остварењу инклузивног, иновативног и прилагођеног образовања будућности, што је као закључну реч на Конференцији дао је господин Daniel Wisniewski, генерални секретар Европске федерације Послодаваца у образовању (EFEF).

HERSC: Шта нам доноси вештачка интелигенција?

Пише: др Марина Миленковић

Годишњи састанак Комитета за високо образовање и истраживање (HERSC) одржан је крајем фебруара у Бриселу. Велики број представника синдикалних организација из различитих европских земаља (Француска, Немачка, Велика Британија, Италија, Шведска, Финска, Словенија и др.) присуствовао је састанку, јер су на дневном реду биле изузетно важне и актуелне теме које се тичу сектора високог образовања и истраживања. Једна од тема била је посвећена недостатку наставног кадра.

На самом почетку конференције Rob Copeland, председник HERSC, изнео је главне закључке са прошлогодишњег састанка Комитета са посебним нагласком да су неопходна већа улагања владе у развој државних факултета и истраживања.

Sonia Grigt је презентовала кључне закључке са 12. међународног Конгреса (Мексико Сити, октобар 2023.), а најављен је и Светски конгрес ЕИ за јул 2024.

Бројни факултети у Европи суочавају се са проблемом дефицита наставног особља, пре свега асистената и истраживача, услед смањеног интересовања младих да након завршетка студија заснују радни однос на факултету. Главни разлоги су, пре свега, финансијске природе, несигурност радног места и уговори о раду на одређено време. Други, али не мање важни разлоги су незадовољство због услова рада који подразумевају несклад између индивидуалног ангажовања (велико радно оптерећење и недостатак слободног времена) и одговарајућег статуса у друштву. Једини изузетак од овог правила у Европи представља Финска у којој је наставничка професија још врло атрактивна и цењена у друштву.

Када се говори о истраживачима ситуација њиховог професионалног статуса се у Европи у великој мери разликује. Док у Шведској истраживачи после завршетка доктората најчешће добијају само стипендије, без покривеног социјалног и здравственог осигурања, у Финској је докторандима покривено социјално и пензионо осигурање. Финска

влада је препознала значај инвестицирања у развој научног потенцијала земље и ове године отворила конкурс за хиљаду нових истраживача из различитих научних поља. Доста дискусије било је посвећено и критеријумима за вредновање истраживачког рада, комерцијализацији науке и суштинским разликама између иновација и истраживања.

Учесници су имали јединствен став да су потребна већа улагања актуелних влада у високо образовање и истраживања. Синдикат просвете на националном нивоу и ETUCE спроводе бројне активности како би подигли статус просветних радника и истраживача и решили недостатак наставника и несигурност радних места. Ефикасан социјални дијалог са синдикатима просвете је кључан за побољшање статуса академских професија. ETUCE се залаже за развој интернационалних политика које имају за циљ побољшање статуса високог образовања и истраживања.

Активности ETUCE су усмерене на промоцију фундаменталних вредности за функционисање високог образовања: 1. професионалне аутономије универзитета; 2. усвајања демократских принципа; 3. одсуства свих видова дискриминације и 4. доступности образовања свима. Синдикалне организације послале су снажну поруку колико је за будућност сваког друштва значајно вратити углед наставничкој професији и учнинити је поново атрактивном за генерације које долазе.

Последња два дана састанка била су посвећена утицају вештачке интелигенције (AI) на високо образовање и истраживање. Ова тема је разматрана мултидисциплинарно, јер су учесници Конференције били стручњаци из различитих области (комуникација и медија, информационе технологије, филозофија, политичка економија и право). Европски синдикални институт (ETUI) и Европски синдикални комитет образовања (ETUCE) су били главни организатори скупа. Термин AI је први пут употребио Џон Макарти 1956. године на скупу истраживача заинтересованих за теме интелигенције, неуронских мрежа и теорије аутомата. Према

дефиницији, појам AI обухвата процесе неопходне да би се нека машина понашала на начин који људи карактеришу као интелигентан. Данас је AI једна од напредних дигиталних технологија и последњих година доживљава убрзану еволуцију и постаје све присутнија у образовању. AI већ сада има утицај на образовање, а у будућности ће вероватно тај утицај бити још већи. У прилог томе говори чињеница да постоји више од 500 универзитета, 4.200 курсева и око 35 милиона студената који су или заинтересовани за овај начин образовања или га већ користе. Када се помињу проблеми са прихваташтвом технологије, студенти су далеко најмотивисанија група по том питању и радо прихватају *online* образовање.

Када се разматра какав ће утицај AI имати на високо образовање у будућности, свакако треба размотрити различите аспекте. Са једне стране, AI ће омогућити: прилагођавање образовног процеса појединцу (персонализовано учење), ефикаснију и тачнију евалуацију знања, побољшање *online* учења и смањење трошкова образовања. Али, са друге стране, она носи велике ризике који су везани за професионалну аутономију и академске слободе и права интелектуалне својине. Свакако, треба бити опрезан и врло критично размотрити и идентификовати ризике и могућности које њена примена доноси. Ризици који произилазе из ове технологије су дезинформације и кршење приватности или интелектуалне својине.

Једно је сасвим сигурно, AI не може заменити професоре зато што је људски елеменат кључан у образовању, посебно у емоционалном и социјалном развоју ученика / студената. Према томе, AI може бити корисна подршка, али не може заменити људе у образовању. У ери AI неопходно је доношење политичких одлука за креирање регулаторних оквира, који усклађују развој и примену AI, са очувањем основних образовних вредности и заштитом академских слобода и права просветних радника.

ЕУ: Могуће смањење инвестицирања у образовање (I део)

Пише: др Славица Манић

Крајем јануара у Будимпешти је одржан тродневни семинар "Јачање капацитета синдиката у оквиру Европског семестра", који су заједнички организовали ETUCE и његов истраживачки центар за обуку ETUI.

Иако је извршно намењен синдикалним активистима из земаља чланица ЕУ, у групи од 25 партнера - представника земље домаћина, учествовали су синдикални лидери из још 10 земаља чланица (Ирске, Португалије, Финске, Шведске, Румуније, Италије, Кипра, Малте, Литваније и Хрватске), а захваљујући позиву организатора, учешће су узела и два представника земаља кандидата (Србије и Албаније).

Циљеви семинара били су стицање увида у функционисање Европског семестра (ЕС) након ревизије економског управљања ЕУ; разумевање улоге вишегодишњих националних планова за фискалне путање, инвестиције и реформе; идентификовање приоритета које треба пратити да би се утицало на процесе ЕС и на нивоу ЕУ и на националном нивоу; формулисање "алаџа" за семестралне активности ETUC.

Одакле потреба за ревизијом економског управљања на нивоу ЕУ?

Прогнозе економских кретања у јесен 2023. године показале су да је првада ЕУ још отпорна на вишеструке шокове које је претрпела последњих година. Ипак, забрињава чињеница да је, услед строжијих финансијских услова и у околностима високе инфлације, изгубљен замах кад је реч о стопи раста, уз очекивање да ће исти бити умерен и у овој години. Извесно је да се ЕУ сучовача са низом важних структурних изазова са којима се треба ухватити у коштац како би се остало на "траси" одрживе конкурентности. У поменуте изазове спадају ниске стопе раста продуктивности, зелена и дигитална транзиција, старење становништва и питања друштвене инклузије.

Која је улога ЕС генерално, а нарочито имајући у виду ревизију економског управљања на нивоу ЕУ која је иницирана узимајући у обзир горе на-

ведене околности? Од 2011. овај форум за дискусију покрива различите блокове координације економске и социјалне политике: а) фискалне политики, како би се осигурала одрживост јавних финансија у складу са Пактом за стабилност и раст; б) спречавање прекомерних макроекономских неравнотежа; ц) структурне реформе, са фокусом на промовисање раста и запошљавања; д) структурне реформе наведене у националним плановима за опоравак и отпорност; е) политичке запошљавања и социјалне политичке, у складу са принципима европског стуба социјалних права.

Координација економске политике кроз ЕС требало би да буде од помоћи државама чланицама да остваре своје циљеве постављањем приоритета и пружањем јасних и добро координисаних смерница за политику у овој години. У реалном животу то изгледа овако: Комисија је понудила предлоге за измену оквира економског управљања, који је прилагођен поменутим будућим изазовима. Кључни циљ је јачање одрживости дуга и промовисање одрживог и инклузивног раста кроз реформе и улагања. Да би се ово постигло, ревизија подразумева да оквир економског управљања постане једноставнији и транспарентнији, те да се ојача његово спровођење.

Предлози (бар на папиру) поједностављују оквир на неколико начина: пр-

во, фискални надзор ће се сада фокусирати на један оперативни индикатор - вишегодишње расходе држава чланица (који ће представљати основу за спровођење годишњег фискалног надзора током трајања средњорочног фискално-структурног плана државе чланице); друго, процес ће бити мање оптерећујући за државе чланице, јер се очекује да имају користи од постепеног процеса фискалног прилагођавања, као и мониторинга њиховог усклађивања у дужем временском периоду; треће, поједностављују се и процедуре извршења, будући да се прате одступања од договорених циљева у дужем интервалу.

Иако референтне вредности од три и 60 одсто БДП за дефицит и дуг остају непромењене, однос јавног дуга пре-ма БДП мораће да буде мањи на крају периода обухваћеног планом него на почетку тог периода. За државе чланице са јавним дугом изнад референтне вредности 60% БДП или државним дефицитом изнад референтне вредности три одсто БДП, Комисија ће прецизирати техничку путању (диференцирану за сваку чланицу сходно изазовима њиховог јавног дуга) која им омогућава минимално четири (а максимално седам) година да изврше прилагођавања у националном фискално-структурном плану.

/ Наставак у наредном броју /

Синдикално
Чернота

БОРКА ВИШНИЋ и МИОДРАГ КАМПЕРЕЛИЋ
(011)32-33-229 • Тираж: 4000 • www.sind-obr.org.rs • E-mail:
obrazovanje@sindikat.rs • Графичка припрема: ДИМИТРИЈЕ
ПАВЛОВИЋ • Штампа: СИГНЕТА - Београд

Издавач: СИНДИКАТ ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ, Дечанска 14, 11000 Београд • Главни уредник: ВАЛЕНТИНА ИЛИЋ

• Уредник: САША ЛУКОВИЋ
• Редакционски колегијум: • Телефон:

СИР - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

331.105.44(497.11)

СИНДИКАЛНО перо : лист Синдиката образовања Србије /
главни уредник Валентина Илић. - Год. 1, бр. 1 (2001)- . - Београд :
Синдикат образовања Србије, 2001- (Београд : Сигнета). - 30 цм
Месечно.

ISSN 1451-7574 = Синдикално перо
COBISS.SR-ID 120073740

ТШ "Иван Сарић" - Суботица

Техничка школа у Суботици основана је као "Машински, електротехнички и саобраћајни школски центар" 1945. године. Садашњи назив Техничка школа "Иван Сарић" добила је 2010. године и она данас представља средњу стручну школу регионалног значаја за образовање ученика по плановима и програмима наставе и учења за стицање III и IV степена стручне спреме на подручјима рада машинство и обрада метала, електротехника и саобраћај.

Главна школска зграда се налази у улици Трг Лазара Нешића број 9, у којој се изводи теоријска настава и лабораторијске

вежбе, док је друга зграда школе у улици Матије Гупца 8-10 и Харамбашићева 5, где се изводи практична настава. Главни школски објекат је одлуком Владе Србије у државној својини и представља споменик културе, а 2012. године је обележена стогодишњица од њене изградње.

Наша установа остварује и образовање одраслих, кроз преквалификацију, доквалификацију, специјализацију и неформално образовање. Настава се изводи двојезично, на српском и

мађарском наставном језику. Поред 40 ученицима опште намене, Школа располаже и са преко 20 специјализованих кабинета, три лабораторије, девет радионица, као и са две сале за састанке. Наша установа има богату библиотеку са фондом од око 23. 000 књига, на српском и мађарском језику, располаже новом савременом спортском халом и спортским теренима, који се користе за извођење наставе и саобраћајни полигон, који је прилагођен за обуку вожње.

Техничка школа "Иван Сарић" једна је од дванаест школа у Србији која ће постати Тренинг центар за дуално образовање, у

Представљамо нашу школу

Н. ШАРИЋ / Ж. РАЈЧИЋ